

גוש קטיף

מתאים לגילאי ד'-ז'

מטרת הפעולה:

החניכים יכירו את גוש קטיף, יבינו יותר את הגירוש והמשמעות שלו, ירגישו שזה קשור לחיים שלהם למרות שעברו הרבה שנים מאז והם לא נולדו עדיין כשזה קרה, לחזק אצל החניכים את חשיבות יישוב הארץ.

מבנה הפעולה:

- א. זיהוי הנושא
- ב. מה אני יודע על גוש קטיף?
- ג. סיפורי ניסים
- ד. קצת מידע
- ה. סיכום

מהלך הפעולה:

א. נפתח את הפעולה במשחק קצר שישחרר את האנרגיה של החניכים לקראת ההמשך ויפגיש אותם עם נושא המערך - גוש קטיף. נחלק את החניכים לקבוצות, ניתן לכל קבוצה שבע כרטיסיות שעל כל אחת מהן כתובה אות (נספח 1). האותיות ירכיבו יחד את המילים: גוש קטיף. נגיד לחניכים שהמשימה שלהם היא לנסות להרכיב מהאותיות את המילים של הנושא של הפעולה. הקבוצה הראשונה שמצליחה היא הקבוצה המנצחת. במידה והמשימה מורכבת מידי, אפשר למקד את החניכים שהאותיות אמורות להרכיב שם של אזור כל שהוא בארץ. אם החניכים מסתבכים עוד, אפשר לגלות להם שהאותיות מרכיבות למעשה שתי מילים ואפילו לתת להם את האות ראשונה של המילה הראשונה..

ב. לאחר שהחניכים חשפו את נושא המערך בו נעסוק, נבקש להציף את המידע שיש להם על חבל גוש קטיף. (חשיבותו של שלב זה הינה כהקדמה לשלבים הבאים בהם נפגיש את החניכים עם סיפור גוש קטיף: היכולת של מידע חדש

להיקלט ולהיות מופנם מתרחשת בצורה טובה יותר, כאשר החניך מרגיש מעורב ופותח את "תיקיות המידע" שכבר נמצאות בתוכו על הנושא המדובר) את הצפת המידע נעשה בצורה הבאה: החניכים ישבו במעגל, כאשר בסבב כל חניך צריך לומר מידע שהוא יודע על גוש קטיף (מקום בארץ, שם של ישוב, מה קרה בתקופת הגירוש, במה עסקו, איפה הם כיום, וכו'). הכלל הוא שאסור לחזור על מידע שכבר נאמר על ידי חניך קודם. לכל חניך יש עשרים שניות למשימה, מי שלא מצליח – נפסל ויוצא מהמעגל. נחזור על הסבב שוב ושוב עד שיהיה מנצח

ג. נקריא לחניכים סיפורי ניסים מגוש קטיף (נספח 2). לאחר מכן נשאל את החניכים: **לכמה אנשים מסביבנו קורים ניסים? האם ניסים הם דבר נפוץ?** נסביר שהרציה "מבאר על הפסוק: "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון" – שעלינו לכוון את העין שלנו כלפי העין האלוקית. מה זאת אומרת? קורים המון דברים במציאות. כל אדם יכול להסתכל על הדברים בצורה אחרת. אפשר חס וחלילה גם לזלזל בדברים עצומים שקורים לנו, ולהרגיש כאילו הם סתם טבע, הכל קרה במקרה. אפשר גם אחרת: לנסות ולהסתכל בעין אלוקית על הדברים! מה הקב"ה מחולל לנו פה מתחת לאף? כמה השגחה יש עלינו! נחלק לחניכים את דברי המדרש: נאמר בגמרא (סנהדרין צח ע"א): ואמר ר' אבא: אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר (יחזקאל לו ח): "ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל...". ומבאר על כך רש"י: "כשתיתן ארץ ישראל פריה בעין יפה – אז יקרב הקץ, ואין לך קץ מגולה מזה".

נסביר שאחד מסימניה המובהקים והניסיים של הגאולה – הוא שארץ ישראל פשוט פורחת, נותנת פירותיה בעין יפה. בגוש קטיף היה אפשר לראות איך תוך תקופה קצרה, ממצב של דיונות חול ושיממון – עלתה וקמה ממלכת חקלאות אדירה (מעניין לראות שהיום, לאחר שהיהודים כבר לא תושבי המקום, הארץ שוב אינה מצמיחה שם יבול בשפע...). זוהי מציאות ניסית ש'שמורה' לעם ישראל בארצו. אפשר לראות זאת 'עין בעין' – ולכוון את המבט שלנו להשגחת ה', ואפשר גם חלילה לראות זאת בתור 'מקרה', לא משהו מיוחד... כך הוא כל דבר בחיינו. כיצד אנו מתבוננים על תהליך הגאולה המתרחש לנגד עיננו ממש במדינת ישראל? כיצד אנו מסתכלים על החיים הפרטיים שלנו? עלינו לחזק בתוך עצמנו את הראייה – כיצד הקב"ה משגיח עלינו – על כלל ישראל ועל הפרטים שבו, ומסייע לנו להתקדם בתהליך הגאולה הכללית והפרטית של כל אדם

ד. ניתן לחניכים להקריא מידע על גוש קטיף מתוך כרטיסיות שנחלק להם (נספח 3) תוך כדי הסיפורים מופיעות גם שאלות מנחות שאפשר לשאול את החניכים.

סיכום: גוש קטיף הוא חבל ארץ שלם שהוקם לכתחילה כדי לחזק את ההתיישבות היהודית בחבל עזה ואת המצב הביטחוני באזור, אריאל שרון הוא זה שיזם את המהלך להתיישבות באזור, והוא גם זה שגזר על גירוש המתיישבים ומפעל החקלאות הענף מחבל עזה. אנו כואבים מאוד את הגירוש גם היום מתוך הבנה שהדבר פגע וממשיך לפגוע במצבה הביטחוני של מדינת

ישראל כיום, בגוש קטיף הייתה סייעתא דשמיא גדולה והתרחשו ניסים לא מהעולם הזה, למרות הכאב הגדול שלנו כעם וכאבם הפרטי של המגורשים שהולך איתם תמיד, אנו מבינים שהקב"ה הוא זה שמנהיג ומכוון את הכל. וכמו ששר חנן בן ארי, "עוד

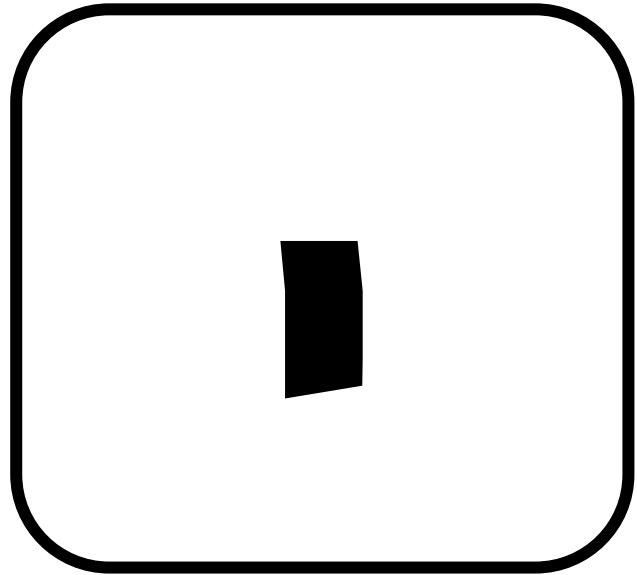
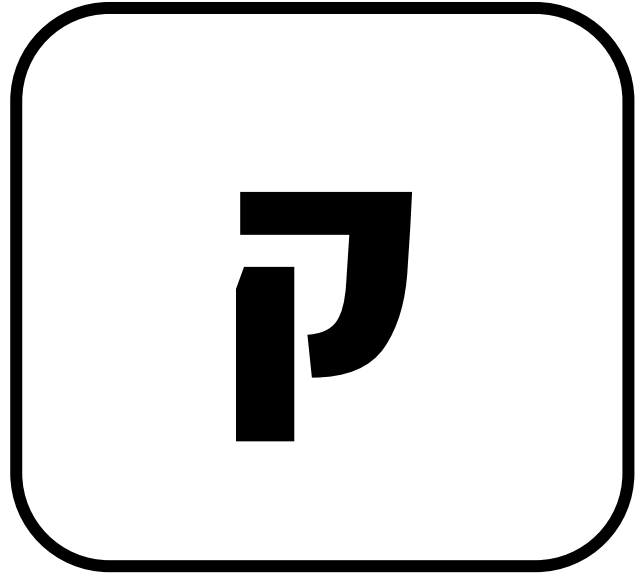
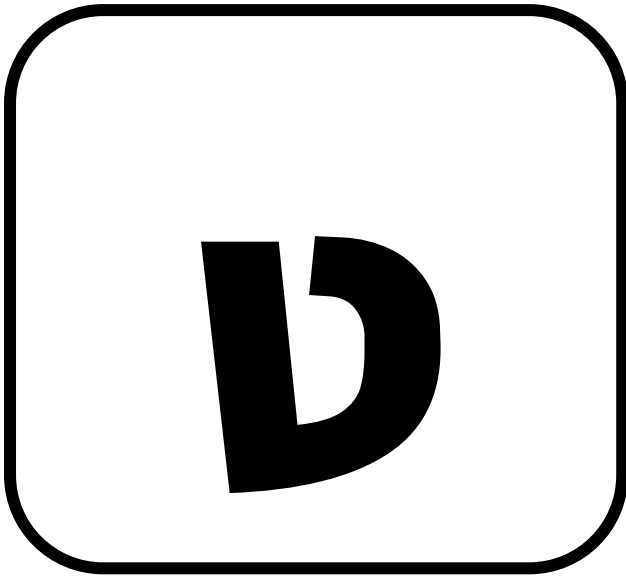
נשוב לשם!"

ג

ה

ש

ו

נספח 2

מעשה בפועל ערבי ששהה עם מעבידו היהודי. כל אחד מהם היה בפינה אחרת של החממה. בעת שהחלו הפצמ"רים ליפול סביבם, הם חיפשו מיד מחסה. פתאום רואה היהודי את הפועל הערבי שלו רץ מקצה החממה למקום בו הוא מסתתר. "לך לשם", צעק בעל החממה והצביע על מרחב מוגן הסמוך לפועל הערבי, "שם יותר בטוח" "לא ולא", צעק הערבי לקול הפצמ"רים המתפוצצים. "ליהודים קורים ניסים, אני צמוד אליך!"

-כיצד הרגיש הערבי?

הרב שמואל טל מנווה דקלים סיפר שקרה לאנשים רבים: פצמ"ר נפל ליד הבית בשעה שבתנו בת ה-11 שיחקה בחוץ. הוא נפל על השביל ורסיסיו עפו לכל כיוון. היא עמדה בינינו לבין הבית ולא נפגעה כלל. הרסיסים הקיפו אותה מסביב כמו הילה ולא נגעו בה כלל. כל מי שהסתכל על הבית אחרי הפגיעה, היה יכול לראות בבירור את מקום עמידתה של הילדה. המקום היחיד שהיה נקי מרסיסים.

-מה לדעתכם התפללה הילדה לקב"ה לאחר המקרה?

נפילות של פצמ"רים ביישובי גוש קטיף הפכו במרוצת השנים לדבר שבשגרה. ביישוב מורג, כמו בכל היישובים האחרים, ברגע שנשמעת שריקה פצצת מרגמה באוויר, כולם תרים אחר מקום מחסה ומשתטחים על הקרקע. גם ביישוב מורג היו הילדים רגילים לשמוע בכל פעם את נפילות פגזי המרגמה, ולפעול בדיוק כמו המבוגרים. הם היו מתורגלים היטב. כששמעו את שריק הפגז המוכרת בהיותו באוויר, לפני נפילתו, הם כבר ניצבו מאחורי מחסות. באחת הפעמים, בעת שחזרו הילדים מבית הספר, החליטו חלק מהם לשחק ב'פצמ"רים'. כיצד התנהל המשחק? אחד הילדים היה קורא "פצמ"רים" – וכולם היו מתחבאים – כאילו נפלה פצצת מרגמה וממש כאילו מדובר בתרחיש אמת. בשעה שהם הגו את רעיון המשחק החדש, הם החליטו לערוך ניסוי כדי לבדוק אם כולם הבינו את הכללים. אחד הילדים צעק "פצמ"ר", וכולם ברחו והתחבאו מאחורי קירות בטון ושאר מחסות. בדיוק במקום שבו עמדו הילדים רגע לפני תפיסת המחסה, נפלה פצצת מרגמה אמיתית שלא פגעה באיש, רק באבנים ובסלעים".

-כיצד לדעתכם יזכרו הילדים את המקרה הזה כשהיו גדולים?

מספר אייל חדד מכפר דרום: באחד הערבים ישבנו לראות את הסרט 'תאום כוונות'. עשרות אנשים ישבו לראות את הסרט המבוסס על ספרו של הרב חיים סבתו, מיישבת 'מעלה אדומים'. תוך כדי הצפייה בסרט, נפלה פצצת מרגמה במבואה שסמוכה לאולם בו ישבנו. רסיסי פצצת מרגמה חדרו בלי קושי מבעד לקיר הגבס המפריד בין האולם למבואה. באורח פלא, עברו

הרסיסים בין היושבים באולם הגדול. כל רסיס מצא נתיב אחר, מבלי שיפגע באחד היושבים. כשהתפזרו האבק והעשן, הסתכלנו כולנו אחד על השני. התפללנו לראות שמאות הרסיסים עברו בינינו ולא שרטו איש.

מה לדעתכם אמרו האנשים זה לזה לאחר המקרה?

בכפר דרום יש רחוב שזכה לשם "רחוב הפצמ"רים" – הרחוב הזה סמוך מאד לדייר-אל-באלח. נפלו בו עשרות פצצות מרגמה, יותר מכל רחוב אחר בגוש קטיף. המחבלים בוודאי חשבו שככל שהם יירו פצצות על גוש קטיף, כך תישבר רוחם של המתיישבים. מתברר שהמתיישבים יצוקים מחומר אחר: ככל שיוורים עליהם יותר פגזים, גם הם מתחזקים. "וכאשר יענו אותו, כן ירבה וכן יפרוץ". מהר מאד התמלאו כל הבתים הריקים של כפר דרום, ומתיישבים חדשים חיפשו מקום מגורים. כל פיסת קרקע נוצלה לבניה, וכל עתודות הקרקע שבתוך הישוב נוצלו. הוחלט לבנות ב"רחוב הפצמ"רים". הביאו מבני בטון יבילים והציבו אותם, על מנת שיהיה למתיישבים מקום לגור בו. ומה היה עם הפצמ"רים? התקיים בהם מה שכתוב בקריעת ים סוף- "הים ראה וינוס". ככל שהמתיישבים התקרבו לכיוון דייר-אל-באלח, כך התרחק מקום נפילת הפצמ"רים, והרחוב הזה חזר להיות מקום שקט.

כיצד הרגיש ילד שגר ב"רחוב הפצמ"רים"?

בשעת בוקר מוקדמת, התעוררה קבוצת בנות המתגוררת בישוב כפר דרום לקול רעש מחריש אוזניים. הבנות הבינו שמקור הרעש מפצצת מרגמה שנחתה. הן בחנו את סביבתן הקרובה, וכשהסיקו שהפגז לא נחת בחצרן, חזרו לישון. כשהתעוררו יותר מאוחר, גילו שאין חשמל בבית. הן ניסו לתקן את הקצר החשמלי, אך ללא הצלחה. חשמלאי הישוב הגיע. לאחר ששמע בלילה את רעש נפילת הפצמ"ר סמוך למגורי הבנות, החליט שלא לחבר את הבית לחשמל עד שלא תתברר סיבת הקצר. הוא עלה לגג הבית, וראה מולו פגז מרגמה חי. "פגז חי" הוא פגז שהמנגנון שלו דרוך ומופעל, אבל הוא עדיין לא התפוצץ. פגז חי הוא מסוכן ביותר, ובכל רגע עלול להתפוצץ. התברר שהרעש ששמעו הבנות היה נפילת הפגז על גג ביתן, והפגז החי הזה היה מונח לו בין חוטי החשמל הקרועים ונוגע בהם. הפעלת החשמל על ידי הבנות היתה עלולה להפעיל את מרעום הפגז ולגרום לפיצוץ מעל ראשן. ב"ה שלא הצליחו לתקן את הקצר החשמלי.

לו היית החשמלאי, מה היית אומר לבנות הדירה?

"שבוע לפני אסון הצונאמי, הגיעה שרת החוץ של תאילנד ליישובי גוש קטיף, אספה את העובדים התאילנדים ובקשה מהם לעזוב את הגוש ולשוב למולדתם. "מאד מסוכן פה, חזרו לתאילנד. שם זה בטוח". הפועלים התאילנדים סרבו, הם מרגישים בגוש קטיף כמו בבית. המתיישבים מתייחסים אליהם בכבוד, והם לא רוצים לגמול "רעה תחת טובה" ולעזוב את גוש קטיף בשעת מבחן. בלי שום יוצא מן הכלל, אמרו התאילנדים 'תודה' לשרת החוץ על התחשבותה, והודיעו לה שהם מעדיפים להישאר בגוש קטיף. השרה התאילנדית לא הבינה איך אפשר להרגיש בטוח במקום שנופלים בו אלפי פצצות מרגמה, אבל לא

היתה לה שום אפשרות לכפות על הפועלים לשוב לתאילנד, והיא שבה למדינתה כלעומת שבאה. שבוע עבר, והמקום הבטוח ביותר – תאילנד – הפך למקום המסוכן ביותר בעולם. מאות אלפי בני אדם נספו בגל הצונאמי, וביניהם עשרות אלפי תאילנדים.

-מה חשבה לעצמה שרת החוץ התאילנדית לאחר האירועים?

סיפר הרב גבריאלי:

ישבתי בביתי ולמדתי תורה. לפתע דפק משהו בדלת וביקש צדקה. פשפשתי בכיסי ולא מצאתי מה לתת למבקש הצדקה. נכנסתי לחדר להביא כסף. זה לא לקח יותר מדי זמן, רק שניות ספורות עד שטיל נ"ט פגע בסלון הבית במקום שבו ישבתי. כבר קראתי כמה פעמים על כך ש"צדקה תציל ממוות", אבל לא תיארתי לעצמי שזה יקרה לי עצמי ממש. וזה קרה. כמובן שההלך העני נעלם מיד עם פגיעת הטיל. גם אני נזכרתי בקיומו רק אחרי שרצתי להיות בטוח ששום דבר לא קרה, ואף אחד לא צריך עזרה. עד שנרגעתי מעט ממה שקרה – נזכרתי שישבתי בסלון ממש חצי דקה קודם הפגיעה של הפצמ"ר ומישהו הוציא אותי ממקומי בסלון... האם זה היה אליהו הנביא?

-מה חושב לעצמו הרב גבריאלי היום, כמה שנים אחרי, על המקרה ההוא?

ההתיישבות בגוש קטיף החלה לראשונה עוד לפני הקמת המדינה: בשנת תש"ז יזמה הסוכנות היהודית את תוכנית אחד עשרה הנקודות. התוכנית הייתה להקים אחד עשרה נקודות ישוב יהודיות בנגב וכך להשפיע על תוכנית החלוקה הבינלאומית שהגדירה את הנגב כשטח המדינה הערבית. במוצאי יום כיפור שנת תש"ז עלה גרעין של הפועל המזרחי לכפר דרום שבחבל עזה. במהלך מלחמת השחרור כפר דרום פונתה.

תחילתו של הקמת גוש של ישובים יהודים בחבל קטיף הייתה בשנת 1968, שנה לאחר מלחמת ששת הימים. בשנה זו החליט יגאל אלון שהיה אז שר בממשלה מטעם מפלגת העבודה להקים שתי נקודות ישוב יהודיות בחבל עזה. מפלגת העבודה הסבירה את ההחלטה בכך שחשוב מאד ליצור פיצול בתוך חבל עזה שהוא אזור עם צפיפות אוכלוסין ענקית של ערבים העשוי להוות סכנה ביטחונית למדינה. תוך כמה שנים הוקמו בגוש קטיף 14 ישובים פורחים ותוססים. הישובים הוקמו באישורה ובעידודה של הממשלה והכנסת שראו בקיום חיים יהודים בחבל עזה נכס אסטרטגי חשוב למדינת ישראל

בתקופת השיא של חיי גוש קטיף היו בו מוסדות חינוך רבים ומגוונים שדאגו לחינוכם של ילדי הגוש ושאליהם גם נהרו נערים ונערות מרחבי הארץ. בגוש היו: 44 מעונות, 33 גני ילדים, 6 בתי ספר ותלמודי תורה, 3 מוסדות תיכונים, 6 ישיבות, 3 כוללים, 4 מדרשות ומכינה קדם צבאית. ענף נוסף שהתפתח באופן מופלא בגוש היה החקלאות. בתחילה כאשר הגיעו המתיישבים למקום הם שמעו מערביי האזור שבאדמה החולית אין סיכוי להצמיח דבר. המתיישבים לא אמרו נואש ניסו והצליחו מעבר למצופה. בשנה האחרונה של הגוש הגיעה התפוקה החקלאית של האזור ל-320 אלף טון תוצרת ששווים מוערך בכחצי מיליארד שקל. 65% מיצוא החקלאות האורגנית בארץ היה מהגוש ו-90% מירקות עלים גדל גם הוא באדמות הגוש.

החל משנת 1987 כאשר פרצה האינתיפאדה הראשונה היו ישובי הגוש מטרת יעד להתקפות ערביי האזור. בשנות השמונים ההתנכלויות היו בעיקר ביידוי אבנים ובקבוקי תבערה על מכוניות בכביש. בשנות התשעים ההתקפות הפכו לפיגועי ירי ומטעני צד על מכוניות אזרחים וכלי רכב של הצבא. בשנות האלפיים שידרגו הערבים את אפשרויות הלחימה שלהם ומאז רוב ההתקפות היו בצורה של פצצות מרגמה וקסאמים שנחתו על הישובים בלי הפסקה. כמעט 6000 פצצות כאלו נורו על הישובים במהלך השנים.

בשנת 2004 הודיע אריאל שרון ששימש כראש ממשלת ישראל מטעם הליכוד על ביצוע תוכנית ההתנתקות שכללה פינוי כל הישובים היהודים מחבל קטיף. תושבי הגוש יחד עם אלפים רבים ניסו במשך חודשים ארוכים להביע את התנגדותם לתוכנית ולמנוע את ביצועה. ההתנגדות הגיעה גם מצד חברי הכנסת והמתפקדים של הליכוד שבחרו את אריאל שרון לראש המפלגה על בסיס אמירות אחרות לגמרי שלו. כשנה וחצי לאחר מכן במוצאי תשעה באב תשס"ה גורשו כל התושבים היהודיים מגוש קטיף, הצבא עזב את האזור, הבתים נהרסו ובתי הכנסת נשארו עומדים ריקים והערבים חיללו אותם.